

איך לדבר על אלימות מינית בכיתה? - מערך שיעור לחט"ב ולתיכון

תמונה: Shutterstock

"מעבר לבנאליה של הרוע, כפי שהיא משתקפת באירוע הזה, מעבר לקהות החושים הבלתי נתפשת, ולעובדה כי ככל הנראה לא היה במקום לו אדם אחד או דמות אחת שמנעו את הזוועה, את הפרשה מלווה גם ידיעה נוספת, עמומה אך רוחשת, מנסרת את התודעה. הידיעה כי אין זה ליקוי מאורות חד פעמי, התרחשות בלתי נורמלית בעליל, שקרתה כמו פלישת חוצנים. האונס באילת קיצוני ואכזרי גם בגלל ריבוי המשתתפים, גם בגלל הפרופיל התקשורתי הגבוה. אבל אין זה אירוע חריג. (הארץ, 24.8.20 - בעקבות האונס באילת)

האונס באילת זעזע את הארץ, תגובות מגנות של אישים שונים, הפגנות בכל הערים, והעלאה של הנושא הלא חדש הזה למודעות הציבורית. מחנכות ומחנכים רבות/ים עסקות/ים בשאלות: האם להביא את הנושא לכיתה? איך להביא אותו? האם להתייחס ספציפית לאונס באילת או האם להתייחס לתופעת האלימות נגד נשים? האם אני יכול/ה להביא את הנושא בפני התלמידות/ים? או האם צריך להביא מישהו מבחוץ שמתמחה בנושא? האם לערוך שיח בקבוצות נפרדות לבנות ולבנים או שיח משותף? ושאלות נוספות.

במערך שיעור זה לא נענה על כל השאלות, אך נציע פעילויות שסייעו לכן/ם לפתוח את הנושא בכיתה, לדון בו, לעורר חשיבה ביקורתית סביבו, ובעיקר לאפשר לתלמידות/ים לשתף ברגשות ובמחשבות ולהעלות סימני שאלה.

מהלך השיעור

חלק 1 - שיר פתיחה 10 ד' (הרחבה של חלק זה לשיעור שלם מובאת בהמשך)

נחלק לתלמידות/ים או נשלח להן/ם את [מילות השיר "אין לי אף אחד"](#) (הדג נחש ומזי כהן), נשמיע לתלמידות/ים את [השיר](#), והן/ם יקשיבו לו כשהמילים מולם/ן.

פעילות אישית: בתום ההקשבה לשיר, נבקש מהתלמידות/ים לסמן בטקסט (או לכתוב בצ'ט הקבוצתי אם השיעור מתנהל בזום): מילים או משפטים, שתופסים אותי במיוחד, שמעוררים בי רגש, שאלה או מחשבה.

שיתוף במליאה: מספר תלמידות/ים ישתפו מה סימנו ומדוע.

חלק 2: מיתוסים - 20 ד' (ניתן גם להרחיב חלק זה לשיעור שלם).

חלק זה מתבסס על מידע מן האתר של מרכז הסיוע לנפגעות ולנפגעי תקיפה מינית. נכין מראש משפטים על רצועות בריסטול (או במצגת). המשפטים מייצגים עמדות רווחות על אונס שהן מיתוסים, שאינם מבוססים על עובדות, ומשתיקים את התופעה:

"הגזימו לגמרי, היום כל דבר כבר נחשב אונס"

"אצלנו אין אונס, זה רק אצל ההם... שם.. ב" ...

"מה, אבל הוא לא הרביץ לה או משהו... זה לא שהוא קשר אותה"

"תראה איך היא מתלבשת, מה הפלא שנאנסה?"

"אבל הוא גבר! איך יכול להיות שהוא נאנס?"

"האונס היה במשרד שלו? באמצע היום? איך יכול להיות?"

"תראי אותו... נראה כמו אנס"

"אם היא לא הלכה משם, סימן שהיא רצתה"

"מה היא נזכרה רק עכשיו?"

"היא עלתה אליו הביתה, למה היא ציפתה?"

"ראית איך היא נראית? מי יגע בה בכלל!"?

"נשים מתלוננות על אונס כדי להתנקם בגברים"

"גבר לא יכול להפסיק באמצע קיום יחסי מין"

נחלק למספר תלמידות/ים את המשפטים. ניתן כמובן לבחור חלק מהמשפטים ולארגן אותם לפי סדר שמתאים לנו. כל תלמיד/ה יקראו את המשפט שקיבלו בקול. אחרי כל משפט נערוך בירור ודיון קצר שבו נשאל:

- האם נכון או לא נכון?
- למה זה מיתוס?
- את מי או את מה הוא משרת?
- ומה האמת?

תשובות ונתונים לגבי כל מיתוס נמצא [בקישור](#).

אחרי שדנו במשפט, יקמטו אותו וישליכו לפח שנציב באמצע הכיתה, כאקט סימבולי לניפוץ המיתוסים, וכך יעשו לגבי כל אחד מהמשפטים/המיתוסים. (אופציה נוספת היא לכתוב כל משפט על פתק, להכניס אותו לתוך בלון ולנפח את הבלון. בכל פעם מישהו/י אחר/ת יפוצץ בלון, יוציא את הפתק ויקרא אותו).

חלק 3 - ביקורת על השיח הציבורי (15 ד')

פעילות בקבוצות: נחלק את התלמידות/ים לקבוצות של 4-5, כל קבוצה תקרא את הכתבה (מצורפת כנספח) ותענה על השאלות: מה עמדת הכותבת? ומה אני חושב/ת על כך? דיון במליאה: נשתמש ב- 4 שאלות (קלפים) מתוך "מקלפת", ערכת קלפים של עמותת קדמה, ונשאל:

לפי עמדת הכותבת על התגובות לאונס באילת:

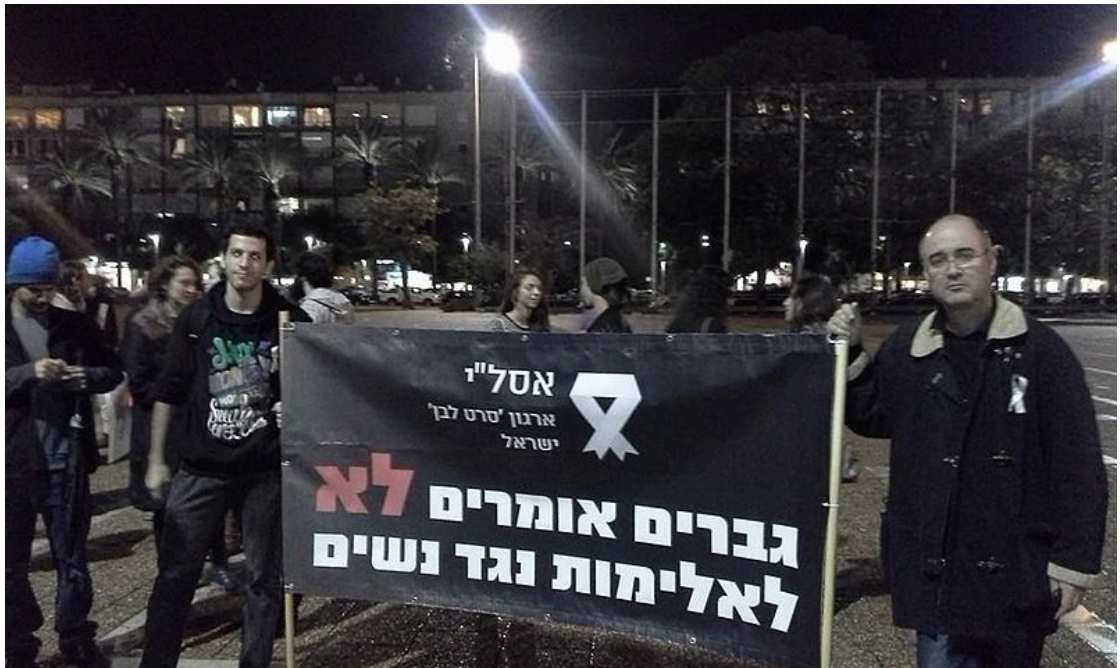
מה מספרים לנו? ואיך מספרים לנו?

מה לא מספרים לנו?

ואיפה אנחנו בסיפור? (מה האחריות שלנו? מה אנחנו יכולות/ים לעשות?)

ניתן גם להציג את התמונה הבאה ולשאול עליה: מדוע חשוב שגברים ייאבקו באלימות נגד נשים? מה גברים ירוויחו מהמאבק הזה?

[וויקימדיה](#)

לסיים: כל תלמיד/ה יכתבו על פתק או בצ'ט הקבוצתי תובנה שעלתה להן/ם בעקבות השיעור.

הצעה להרחבה: אפשר לבסס את השיעור כולו על השיר: "אין לי אף אחד" ולא רק כפתיחה. אם בחרת כך, נאפשר ליותר תלמידות/ים לשתף במה סימנו ונשאל מה מעוררות בהן/ם המילים האלו. נשאל את התלמידות/ים על מה השיר מדבר, באילו נושאים הוא עוסק, נקרא כל בית בנפרד ונדבר על מה שעולה ממנו.

בבית הראשון מדובר על אלימות פיזית כלפי נשים, זוגיות אלימה, שלכאורה "מוצדקת" על ידי הבעל האלים בשל מצוקות החיים. ניתן לקשור זאת גם לתקופת הקורונה שבה התרבו המקרים של רצח נשים. הבית מדבר גם על ההשתקה של האלימות: "כל השכונה שומעת כל השכונה יודעת, אבל במקום לדבר מתחפשים כולם לדלעת". נשאל על תופעת ההשתקה – למה היא קורית? נוכל לקשר כאן גם לשורה החוזרת בשיר: "אין לי אף אחד" – מה המשמעות שלה? למה "אין לי אף אחד"? מדוע הנפגעת מרגישה לבד על אף שיש עוד כל כך רבות כמוה? למה השיר נקרא כך?

האונס באילת: רק אל תקראו לזה טרגדיה | גלובס 23.8.2020 | אודליה דיין גבאי

אז תקראו לזה תרבות אונס ותקראו לזה טרור מגדרי, אבל אל תקראו לזה טרגדיה יוצאת דופן, אל תשלו את עצמכם שזה מקרה יחיד שונה ויוצא דופן. זה פשוט חלק מהרצף הרע שאנחנו מאפשרים

הרשת גועשת, התקשורת מדווחת, אף אחד לא נשאר אדיש, אין מי שלא מגנה. 30 גברים אל מול נערה אחת.

אבל למה כולם מזדעזעים? הרי אונס הוא לא דבר חדש, גם לא אונס קבוצתי. היו כמה מקרי אונס קבוצתי שזכו לכותרות רק בקיץ האחרון. אבל יש לכך הרבה סיבות, העיקרית שבהן היא המוחשיות שבפערי הכוחות. תור של 30 גברים זה משהו שאפשר לדמיין בקלות, משהו שיכאיב לנו בבטן כשנדמיין אותו, ולזה נצרף את השיח התקשורתי שמחזק את הזעזוע מאי השוויון - 30 גברים אל מול ילדה אחת טובה, צועקות הכותרות ולא מזיקה העובדה כי העצמת הזעזוע מוכרת עיתונים, מעלה קליקים וצפיות ברשת.

אכן מדובר באונס אכזרי, ועל האנסים להיענש בחומרה אבל אי אפשר שלא להתרעם אל מול הצביעות הכללית כאן של כל מי שלא נשמע קולו עד כה אל מול מגוון מקרי האונס והאלימות נגד נשים. אני באמת מברכת על כל מי שהתעורר עכשיו כדי להצטרף למאבק באלימות נגד נשים, אנחנו צריכים וצריכות את כולם כי באמת רק ככה נשנה. אבל אל תטעו, האלימות המינית תמיד הייתה כאן וכן גם אונס קבוצתי הוא לא חדש. הוא עוד ביטוי רע לנורמות החברתיות שמשקפות ערכים ומסרים שנותנים לגיטימציה לאלימות ומעצבים את התוקפים והקורבנות של מחר.

אז תקראו לזה תרבות אונס ותקראו לזה טרור מגדרי, אבל אל תקראו לזה טרגדיה יוצאת דופן, אל תשלו את עצמכם שזה מקרה יחיד שונה ויוצא דופן. זה פשוט חלק מהרצף הרע שאנחנו מאפשרים.

אנחנו מאפשרים זאת, כשגוף תקשורת לא מפטר לאלתר גברים שנושאים אמירות מבזות כמו רוני דניאל על אונס קבוצתי: "היא הייתה עם שניים-שלושה ופתאום עם 12? זה השבר?" ומסתפקים בהתנצלות.

אנחנו מאפשרים זאת, כשמערכת המשפט גוזרת עונשים קלים עד כדי גיחוך על מי שמורשע במעשים מגונים והטרדות מיניות, כמו משה איבגי ואחרים. שמעבירים לנו את המסר שלפגוע בך מינית זה לא כזה חמור.

אנחנו מאפשרים זאת, כשהממשלה מעכבת את החוק לאיסור צריכת זנות ומתן מענים לשיקום הנשים, כי כל עוד אין אמירה ברורה שנשים הן לא למכירה, מין ואישה הן סה"כ עוד מוצר צריכה.

אנחנו מאפשרים זאת, כשהממשלה לא מעבירה תקציבים כפי שהבטיחה למאבק באלימות נגד נשים, ורצח נשים אינו מקבל את הבולטות הראויה לו בסדר היום. ושוב עובר המסר שחייהן של נשים - הפקר.

אנחנו מאפשרים זאת, כשהמשלה לא מקדמת לימודי מגדר מגיל אפס, לימודים שהינם חיוניים למען קידום חברה עם ערכי שוויון בין המינים.

אנחנו מאפשרים זאת, בכך שאין תקציבים מתאימים לתוכניות חינוך למיניות בריאה, כי מיניות היא עניין של הדדיות, הנאה וחיבור, וזו סוגייה שצריכה להיות מדוברת בכל בית ספר ובכל גיל (בהתאמה).

אנחנו מאפשרים זאת, בכך שכולם נסערים רק כשמדובר בתור של 30 גברים, אבל אם היו 15 שלא יודעים לעמוד יפה בתור, זה פחות חמור לטעמכם?

לצערנו, הרשימה ארוכה, ארוכה מדי.

נקווה שהאונס האכזרי והנורא הזה יהיה נקודת מפנה של רבים, בהבנה כי כל אחד ואחת צריכים לאמץ אפס סבלנות כלפי כל ביטוי לאלימות נגד נשים. ולאמץ הכוונה היא לא להסתפק בגינוי בפייסבוק או לייק לפוסט, אלא להציג עמדה מוסרית ברורה ביחס למקרים של אלימות מינית, לעודד לקיחת אחריות אישית ולעודד מעורבות חברתית והתערבות להפסקת אלימות. גם ברמת המשלה והמדיניות אותה היא נוקטת, וגם ברמת הפרט, כי לכולנו הכוח להשפיע ולא לייצר עוד תורים של גברים ועוד ילדות, נערות ונשים בקצה התור הנורא.

לא משנה אם אתה עיתונאי, עורך תמוזיקה ברדיו, אם אתה בעלת מסעדה, אם אתה מחנכת כיתה, איש או אשת הייטק, עקרת בית יש לך אחריות להביע עמדה ברורה, לבחור את השפה, את ההתנהגות, את המסרים ולדאוג לא להיות חלק מתרבות האונס.

הכותבת היא מרצה במכללת ספיר ודוקטורנטית לתקשורת באוניברסיטה העברית

[באתר החדש של עמותת קדמה](#), תוכלו לי למצוא עוד עשרות מערכים, טקסטים וחומרים נוספים

במגוון נושאים המתאימים למקצועות לימוד שונים: חגים וימים מיוחדים בלוח השנה, זהויות בחברה הישראלית, פתרון סכסוכים בכיתה, אסיפת הורים, בריונות ברשת ועוד ועוד.

[לאתר עמותת קדמה](#)